

NACIONALNI OKVIR KVALIFIKACIJA – SRBIJA

Sadržaj izveštaja je isključiva odgovornost ETF-a i ne odražava nužno stavove institucija EU.

© Evropska fondacija za obuku, 2025.

Reprodukcija je dozvoljena, pod uslovom da se navede izvor.

1. UVOD

Nacionalni okvir kvalifikacija Srbije (NOK) usvojen je 2018. godine. Ima 8 nivoa, sa po dva podnivoa na nivou 6 i 7, i uključuje četiri vrste kvalifikacija: opšte i stručne kvalifikacije koje pokrivaju preduniverzitetsko obrazovanje i akademske i stručne kvalifikacije koje obuhvataju visoko obrazovanje.

Srbija je zemlja kandidat za pristupanje EU i punopravni član Savetodavne grupe EOK-a. Usmerila je NQFS na EQF i samosertifikovala se u odnosu na QF-EHEA 2020. godine. NQFS je u operativnoj fazi.

2. NACIONALNI KONTEKST

2.1 Kontekst politike

Srbija je zemlja kandidat za članstvo u EU. Program ekonomskih reformi (ERP) 2023-2025 identifikuje ključne izazove u ostvarivanju prioriteta konkurentnosti, ekonomskog rasta i zapošljavanja: povećanje zaposlenosti, posebno među mladima, ženama i ranjivim grupama; socijalna zaštita od siromaštva; stvaranje poslovnog okruženja povoljnijeg za investicije; te ozelenjavanje energetskog sektora i potpuno otvaranje tržišta energije¹.

Opšti cilj Nacionalne strategije zapošljavanja 2021-2026² jeste uspostavljanje stabilnog i održivog rasta zaposlenosti zasnovanog na znanju i dostojanstvenom radu. Ovaj cilj odnosi se na razvoj visokokvalitetne radne snage, između ostalog kroz izradu standarda zanimanja i kvalifikacija, programe dualnog obrazovanja, razvoj mreže davaoca usluga neformalnog obrazovanja i sistema za priznavanje prethodnog učenja.

Program ekonomskih reformi (ERP) Srbije predviđa rast za period 2024-2026. godine. I dalje pod uticajem ekonomskih posledica ruske agresije protiv Ukrajine, posebno inflacije cena energije i hrane, realni rast BDP-a iznosio je 4% u 2023. godini. Program takođe predviđa da će ekonomski rast ostati oko 3,5%, porasti na 4% u 2025. i 4,3% u 2026. godini.³

Demografski trendovi ukazuju na pad broja stanovnika Srbije zbog niske stope nataliteta i emigracije.

Ukupno, stope nezaposlenosti (Anketa o radnoj snazi)⁴ opadaju od 2021. godine, dostigavši 9,5% u 2023. godini, s nešto većom učestalošću među ženama i osobama sa srednjim i niskim nivoom obrazovanja.

Srbija ima visok udeo učenika - oko 74% - koji pohađaju više srednje stručno obrazovanje. Iako Srbija ima najveći udeo, među regionalnim ekonomijama, ljudi koji učestvuju u obrazovanju odraslih (4,8% u 2021. godini, u odnosu na 3,7% u 2020. godini), to je i dalje značajno ispod proseka EU od 10,8%.⁵

¹ [Ministarstvo finansija](#)

² [Inkluzija](#)

³ Evropska fondacija za obuku (ETF), Ključni razvoji politika u obrazovanju, obuci i zapošljavanju - Srbija 2024 (2025).

⁴ Citirano Prema Evropskoj fondaciji za obuku (ETF), Ključni razvoji politika u obrazovanju, obuci i zapošljavanju - Srbija 2024 (2025).

⁵ Prema Evropskoj fondaciji za obuku (ETF), Ključni razvoji politika u obrazovanju, obuci i zapošljavanju - Srbija 2024 (2025).

Reforma obrazovanja i obuke

Srbija je potpisala ključne strateške dokumente Evropske unije, odnosno učestvuje u značajnim inicijativama i procesima EU, kao što su Osnabruška deklaracija o stručnom obrazovanju i obuci (SOO), Evropski okvir za obezbeđenje kvaliteta u SOO (EQAVET), Evropski okvir kvalifikacija (EOK) i Evropska asocijacija za obezbeđenje kvaliteta u visokom obrazovanju (ENQA).

Nacionalni plan implementacije za Preporuku Saveta o stručnom obrazovanju i obuci iz 2020. i Osnabrušku deklaraciju definiše opšte ciljeve i mere u stručnom obrazovanju i obuci do 2025. godine⁶:

- povećanje važnosti stručnog obrazovanja i osposobljavanja na svim nivoima obrazovanja, kroz: jačanje socijalnog partnerstva u modernizaciji standarda kvalifikacija i programa stručnog obrazovanja i osposobljavanja; praćenje diplomiranih studenata; razvoj novih i poboljšanje postojećih standarda kvalifikacija; zasnivanje nastavnih planova i programa za početno stručno obrazovanje i osposobljavanje i kontinuirano stručno obrazovanje i osposobljavanje na standardima kvalifikacija; pružanje poboljšane ponude programa o stručnom obrazovanju i dualnom učenju u visokom obrazovanju.
- povećanje fleksibilnosti i propusnosti VET-a na svim nivoima obrazovanja kroz: proširenje mreže davanja usluga RPL-a; integrisanje kvalifikacija kratkog ciklusa u NQF; razvoj programa postsekundarnog obrazovanja na nivou 5 NQF-a.
- poboljšanje politika i praksi osiguranja kvaliteta u stručnom obrazovanju i obuci putem poboljšanja sistema osiguranja kvaliteta u početnom stručnom obrazovanju i obuci (i školskom i dualnom stručnom obrazovanju) i neformalnom kontinuiranom stručnom obrazovanju i obuci (CVET); u procedurama registrovanog profesionalnog učenja (RPL); i šire uvođenje odgovarajućih EQAVET standarda i indikatora.

Akcioni plan za period od 2024. do 2026. godine za implementaciju Strategije razvoja obrazovanja do 2030. godine predviđa unapređenje NQFS-a kroz:

- unapređenje zakonodavnih, institucionalnih i metodoloških okvira za razvoj standarda kvalifikacija zasnovanih na standardima zanimanja.
- kontinuirano praćenje odnosa između kvalifikacija i zaposlenja te celoživotnog učenja.
- kontinuirano praćenje i osiguranje kvaliteta obrazovanja odraslih, neformalnog obrazovanja i delovanja javno priznatih organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih (PROAEA).
- formiranje baze podataka stručnjaka za implementaciju NQFS sistema.
- osoblje za obuku uključeno u proces priznavanja prethodnog učenja (RPL).
- promocija NQFS sistema i celoživotnog učenja.
- priprema podataka za NQFS portal i NQFS registar.
- izgradnja kapaciteta institucija i tela koja učestvuju u NQFS sistemu i socijalnih partnera za aktivno učešće u razvoju kvalifikacionog sistema, sa posebnim naglaskom na unapređenje rada i kapaciteta sektorskih saveta za veštine.
- razvoj sistema predviđanja znanja i veština.
- dijalog sa zainteresovanim stranama kako bi se razmotrilo spajanje trenutnih podnivoa 6.1 i 7.1 u nivoe 6 i 7.

Srbija je usvojila Strategiju pametnih specijalizacija u Srbiji 2020-2027, koja će se implementirati putem pratećeg Akcionog plana Strategija podstiče obrazovanje orijentisano ka inovacijama i

⁶Srbija, Nacionalni planovi implementacije za Preporuku Saveta o stručnom obrazovanju i obuci iz 2020. i Osnabrušku Deklaraciju, Nacionalni planovi implementacije-Zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluzija-Evropska komisija (europa.eu)

preduzetništvu, koje može doprineti stvaranju visoko konkurentne ekonomije zemlje putem istraživanja, razvoja, inovacija i preduzetničkih inicijativa u četiri definisana strateška područja. Specifična mera usvojena u visokom obrazovanju i povezana sa NQF-om je razvoj standarda kvalifikacija za interdisciplinarni master program iz bioinformatičkih studija i razvoj novih interdisciplinarnih master programa za primenu veštačke inteligencije u BIO4 oblastima.

Dodatna inicijativa kojoj će NQF doprineti je Strategija za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji 2022-2030. Strategija i njen prateći Akcioni plan postavljaju ciljeve i mere za saradnju između vlade i organizacija civilnog društva (OCD) u povećanju i unapređenju neformalnog obrazovanja, posebno povećanju broja akreditovanih programa neformalnog obrazovanja koje sprovode OCD, a koji bi doveli do kvalifikacija, koje bi bile navedene u Registru NQFS-a, u njegovom Podregistru javno priznatih organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih (PROAEA).

Dalje, akcioni planovi za sprovođenje Strategije industrijske politike i Strategije zapošljavanja zemlje specificiraju mere u kvalifikacijama, kao što su identifikovanje redundantnih kvalifikacija i ažuriranje onih koje su još uvek relevantne, ali zahtevaju modernizaciju; i uvođenje mogućnosti za registrovano pravo na zaposlenje (RPL) u Garanciju za mlade, te uvođenje delimičnih kvalifikacija.

2.2 Pravna osnova NQF-a

Glavni pravni akt za NQFS je [Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Srbije](#), usvojen od strane parlamenta u aprilu 2018⁷.

Izmene i dopune Zakona o NOK-u usvojene su 2023. godine. To su Izmene i dopune Zakona o nacionalnom okviru kvalifikacija Srbije, objavljene u Službenom glasniku RS, brojevi 27/2018-3, 6/2020-3, 129/2021-15 i 76/2023-19. One na različite načine ovlašćuju ili adresiraju:

- uvođenje opšte mature za maturante srednjih škola.
- razvoj kvalifikacija na nivou 5 NQF-a.
- rad Saveta NQF-a i Sektorskih saveta za veštine.
- pružanje usluga karijernog vođenja i savetovanja.
- odgovornosti Kancelarije za dualno obrazovanje i Nacionalnog okvira kvalifikacija u kvalifikacijama.
- postupci za priznavanje osnovnih i srednjih škola i drugih organizacija kao organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih (PROAEA)⁸.
- postupci za priznavanje prethodnog učenja.

Drugi zakoni vezani za NQF su Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja⁹, Zakon o srednjem obrazovanju¹⁰, Zakon o visokom obrazovanju¹¹ i Zakon o obrazovanju odraslih¹².

⁷ [Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije: 27/2018-3, juni 2020.-3, 129/2021-15, 76/2023-19\(pravno-informacije-sistem.rs\)](#)

⁸ Javno priznati organizatori aktivnosti obrazovanja odraslih.

⁹ [Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja](#): 88/2017-3, 27/2018-3 (dr. zakon), 27/2018-22 (dr. zakon), 10/2019-5., 6./2020.-20, 129/2021-9, 92/2023-332, 19/2025-6 (pravno-informacije-sistem.rs)

¹⁰ [Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju](#): 55/2013-15, 101/2017-19, 27/2018-3 (dr. zakon), 6/2020-24, 52/2021-3, 129/2021-9 (dr. zakon), 129/2021-15, 92/2023-338, 19/2025-8 (pravno-informacije-sistem.rs)

¹¹ [Zakon o visokom obrazovanju](#): 88/2017-41, 27/2018-3 (dr. zakon), 73/2018-7, 67/2019-3. jun 2020.-3 (dr. zakon), 6/2020-20(dr. zakon), 11/2021-3 (Autentično tumačenje), 67/2021-3 (dr. zakon), 67/2021-7, 76/2023-23, 19/2025-3 (pravno-informacije-sistem.rs)

¹² Zakon o obrazovanju odraslih: 55/2013-27, 88/2017-3 (dr. zakon), 27/2018-3 (dr. zakon), 6/2020-3 (dr. zakon) (<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2013/55/3/reginformacije-sistem.rs>)

Dalje, na osnov [Zakona o NQFS-u](#), ministri su do sada usvojili sledeće podzakonske akte (prvo najnoviji):

- Pravilnik o javnim dokumentima koje izdaju srednje škole, u Službenom glasniku Republike Srbije, [Broj 102 od 7. septembra 2022.](#) i [broj 34 od 28. aprila 2023.](#) Propisi propisuju da ova javna dokumenta za završeno obrazovanje na nivoima 2, 3, 4 i 5 NQFS-a moraju takođe da sadrže informacije o nivoima NQFS-a i EQF-a.
- Pravilnik o vrsti, nazivu i sadržaju obrazaca, kao i načinu vođenja evidencije i nazivu, sadržaju i formatu javnih dokumenata i potvrda u obrazovanju odraslih, Službeni glasnik Republike Srbije, [Broj 89 od 27. oktobra 2015.](#), [broj 102 od 11. decembra 2015.](#) i [broj 102 od 7. septembra 2022.](#) Propisi propisuju da Certifikat o postignutom standardu kvalifikacije mora da sadrži informacije o odgovarajućim nivoima NQFS-a i EQF-a.
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije i izdavanja javnih dokumenata u osnovnim školama, Službeni glasnik Republike Srbije, [Broj 102/2022 od 7. septembra 2022.](#) Pravilnikom je propisano da Potvrda o završenom osnovnom obrazovanju i vaspitanju sadrži informacije o nivou NQFS-a i nivou EQF-a.
- Pravilnik o standardima za samoprocenu i eksternu procenu kvaliteta poslovanja javno priznatog organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih, Službeni glasnik RS, [Br. 27/2022.](#)
- Pravilnik o sadržaju, obrascu i načinu podnošenja jedinstvene prijave za obavezno socijalno osiguranje, jedinstvenim metodološkim principima i jedinstvenom šifrniku za unos podataka u Jedinstvenu bazu podataka Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja, Službeni glasnik Republike Srbije, [Broj 132 od 30. decembra 2021.](#) Propisi propisuju da se Lista kvalifikacija, koja je sastavni deo Registra NQFS-a, mora koristiti za unos i kodiranje podataka u evidencijama o zaposlenju.
- Odluka o Jedinstvenom šifrniku za unos i kodiranje podataka u evidencijama o zapošljavanju, Službeni glasnik Republike Srbije, [br. 56 od 18. jula 2018.](#), [br. 101 od 17. jula 2020.](#) i [br. 74 od 23. jula 2021.](#) Propisi propisuju da se Lista kvalifikacija, koja je sastavni deo Registra NQFS-a, mora koristiti za unos i kodiranje podataka u evidencijama o zaposlenju.
- Pravilnik o bližim uslovima za sticanje statusa javno priznatog organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih u vezi sa programima, osobljem, prostorijama, opremom i nastavnim sredstvima, "Službeni glasnik RS", [Br. 130/2021.](#)
- Pravilnik o sadržaju i izgledu obrasca inicijative za izradu i donošenje standarda kvalifikacija, Službeni glasnik RS, [Broj 53 od 9. aprila 2020.](#)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra Nacionalnog okvira kvalifikacija Republike Srbije, "Službeni glasnik RS", [Br. 159/2020.](#)
- Pravilnik o sistemu za klasifikaciju i kodiranje kvalifikacija u Nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije, Službeni glasnik RS, [Br. 159/2020.](#)
- Pravilnik o metodologiji za izradu standarda kvalifikacija, Službeni glasnik RS, [Br. 156/2020.](#)
- Pravilnik o standardima i načinu sprovođenja postupka priznavanja prethodnog učenja, „Službeni glasnik RS", [Br. 148/2020](#)¹³.
- Pravilnik o standardima usluga karijernog vođenja i savetovanja, Službeni glasnik RS, [Broj 43 od 19. juna 2019.](#)

Razni drugi sprovedeni propisi su u nacrtu. Oni obuhvataju, između ostalog, osiguranje kvaliteta u obrazovanju odraslih, RPL, registar kvalifikacija i priznavanje stranih kvalifikacija.

¹³ Pravilnik o standardima i načinu sprovođenja postupka priznavanja prethodnog učenja: 148/2020-183 (pravno-informacioni (<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2020/148/3/regsistem.rs>))

3. CILJEVI I FUNKCIJE NQF-a

Cilj NQFS-a je strukturisanje i unapređenje sistema kvalifikacija na način koji je usklađen sa zahtevima socio-ekonomskog razvoja, podržava celoživotno učenje i olakšava mobilnost radne snage.¹⁴

Ciljevi NQFS-a su:

- osigurati čitljivost i transparentnost kvalifikacija, kao i njihovu međusobnu povezanost.
- razviti standarde kvalifikacija zasnovanih na potrebama tržišta rada i društva u celini.
- osigurati obrazovni sistem zasnovan na ishodima učenja.
- poboljšati pristup i fleksibilne puteve učenja u formalnom i neformalnom obrazovanju.
- osigurati identifikaciju i priznavanje neformalnog obrazovanja i informalnog učenja.
- potvrditi važnost ključnih, opštih i međupredmetnih kompetencija za celoživotno učenje.
- unaprediti saradnju između relevantnih zainteresovanih strana i socijalnih partnera.
- uspostaviti sistem osiguranja kvaliteta za razvoj i sticanje kvalifikacija.
- obezbediti uporedivost i priznavanje kvalifikacija stečenih u Srbiji sa onima stečenim u drugim zemljama.

Implementacija NQFS-a ima za cilj doprineti promociji različitih strategija i politika u različitim sektorima, kao što su obrazovanje, zapošljavanje i reforma tržišta rada. Posebno, Program ekonomskih reformi (ERP) 2023-2025 naglašava ulogu Nacionalnog okvira kvalifikacija u osiguravanju diversifikacije i relevantnosti obrazovne ponude u visokom obrazovanju i celoživotnom učenju, transparentnosti nacionalnog sistema kvalifikacija i uporedivost i priznavanje kvalifikacija stečenih u Srbiji sa kvalifikacijama dodeljenim u drugim zemljama¹⁵.

Većina strateških dokumenata u različitim sektorskim politikama prepoznaje NQFS kao ključni instrument za prilagođavanje sistema obrazovanja i obuke promenljivim potrebama tržišta rada.

4. NIVOI, ISHODI UČENJA I KVALIFIKACIJE

4.1 Struktura NQF-a i deskriptori nivoa

NQFS se sastoji od osam nivoa, sa po dva podnivoa na nivoima 6 i 7, tj. 6.1 i 6.2, odnosno 7.1 i 7.2.

Deskriptori nivoa NQFS-a zasnovani su na ishodima učenja, definisani su za svaki nivo i podnivoa na nivoima 6 i 7, a složenost se povećava kroz nivoe.

Domene NQFS-a su „Znanje“, „Veštine“ i „Sposobnosti i stav“.

4.2 Opseg i pokrivenost NQF-a

NQFS uključuje kvalifikacije podeljene u četiri tipa:

- Opšte kvalifikacije: obuhvataju osnovno obrazovanje i opšte srednje obrazovanje (gimnazijsko).

¹⁴ [EKO Izveštaj o usklađivanju|Srbija|Europass](#)

¹⁵ [Ministarstvo finansija](#)

- Stručne kvalifikacije: obuhvataju srednje stručno obrazovanje i obuku i obrazovanje odraslih. Ova vrsta kvalifikacije takođe uključuje i umetničke kvalifikacije srednje škole.
- Akademске kvalifikacije: obuhvataju visoko obrazovanje zasnovano na akreditovanim akademskim studijskim programima, i to dodiplomske, magistarske, specijalističke i doktorske studije. Ova vrsta kvalifikacije takođe uključuje akademske umetničke kvalifikacije.
- Stručne/primenjene kvalifikacije: obuhvataju visoko obrazovanje zasnovano na akreditovanim primenjenim studijskim programima, tj. dodiplomske, specijalističke i master studije.

Opšte kvalifikacije odgovaraju nivoima 1 i 4 NQFS-a, stručne kvalifikacije nivoima 2 do 5 NQFS-a, akademske kvalifikacije nivoima 6.1 do 8 NQFS-a i profesionalne kvalifikacije nivoima 6.1 do 7.1 NQFS-a.

Kvalifikacije koje pripadaju regulisanim profesijama određene su posebnim zakonom, u skladu sa Direktivom EZ 2013/55/EU, i sastavni su deo NQFS-a.

Kvalifikacije su uključene u NQFS kao što je prikazano u tabeli.

Nivoi NQFS-a		Kvalifikacije	EQF nivo
8		doktorske studije obima 180 ECTS bodova (uz prethodno završene integrisane akademske, tj. master akademske studije)	8
7	7.2	specijalističke akademske studije obima najmanje 60 ECTS bodova (uz prethodno završene master akademske studije)	7
	7.1	▪ integrisane akademske studije obima od 300 do 360 ECTS bodova. ▪ master akademske studije obima najmanje 60 ECTS bodova, uz prethodno stečene dodiplomske akademske studije obima najmanje 240 ECTS bodova. ▪ master akademske studije obima najmanje 120 ECTS bodova (uz prethodno ostvarene dodiplomske akademske studije obima 180 ECTS bodova). ▪ master primenjene studije obima od najmanje 120 ECTS bodova (uz prethodno ostvarene dodiplomske primenjene studije obima od 180 ECTS bodova).	
6	6.2	dodiplomske akademske studije obima od najmanje 240 ECTS bodova, specijalističke primenjene studije obima od najmanje 60 ECTS bodova	6
	6.1	dodiplomske akademske studije obima najmanje od 180 ECTS bodova, dodiplomske primenjene studije obima počevši od 180 ECTS bodova	
5		zanatlija, tj. specijalističko obrazovanje u trajanju do dve godine; ili neformalno obrazovanje odraslih u trajanju od šest meseci do godinu dana	5
4		četvorogodišnje srednjoškolsko obrazovanje - stručno obrazovanje, umetničko obrazovanje, opšte obrazovanje	4
3		srednje stručno obrazovanje u trajanju od tri godine, neformalno obrazovanje odraslih sa trajanjem obuke od najmanje 960 sati	3
2		stručno osposobljavanje u trajanju do jedne godine, obrazovanje za rad u trajanju do dve godine, neformalno obrazovanje odraslih sa 120-360 sati obuke	2
1		osnovno obrazovanje, osnovno obrazovanje odraslih, osnovno muzičko obrazovanje, osnovno baletsko obrazovanje	1

Izvor: [izveštaj o usklađivanju EQF-a | Srbija | Europass](#)

Uključivanje kvalifikacije u okvir počinje razvojem standarda kvalifikacije. Standarde kvalifikacije razvija Agencija za kvalifikacije sledeći procedure utvrđene Zakonom o NQFS-u i u skladu sa Metodologijom za razvoj standarda kvalifikacija. Inicijative za razvoj i usvajanje novih standarda ili

ažuriranje postojećeg standarda kvalifikacije mogu podneti sektorski saveti za veštine, Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Nacionalni savet za obrazovanje, Nacionalni savet za visoko obrazovanje, Nacionalna služba za zapošljavanje, visokoškolske ustanove, državni organi ili druga pravna lica, npr. kompanije, PROAEA itd. Standarde kvalifikacije potvrđuje Savet NQFS-a, a usvaja Ministarstvo prosvete.

Visokoškolske ustanove još uvek nisu implementirale proces usklađivanja svojih kvalifikacija s NQFS-om. Trenutno je u pripremi metodologija za razvoj standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju, koja će poslužiti kao okvir za kreiranje standarda kvalifikacija za nivoe 6, 7 i 8 NQFS-a. Nakon što se standardi kvalifikacija razviju u skladu sa metodologijom, visokoškolske ustanove će početi sa revizijom svojih studijskih programa kako bi se uskladili sa tim standardima.

Kvalifikacije stečene neformalnim obrazovanjem i obukom ili one stečene procesom priznavanja prethodnog učenja mogu biti uključene u NQFS. Trenutno su to stručne kvalifikacije koje se mogu steći na nivoima NQFS-a 2, 3 i 5.

Mikroakreditacije su uvedene nedavnim izmenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju, ali ih tek treba regulisati Zakonom o NQF-u i dalje operacionalizovati kroz postupke akreditacije.

4.3 Upotreba i obnavljanje ishoda učenja i standarda

NQFS osigurava da kvalifikacije, obrazovni i programi obuke, te ocenjivanje budu zasnovani na ishodima učenja. Kvalifikacije su uključene u NQFS na osnovu standarda kvalifikacija za opšte i stručne kvalifikacije; ili akreditacije programa visokog obrazovanja za akademske i stručne kvalifikacije. Ishodi učenja su jedan od ključnih elemenata obrazovnih i kvalifikacijskih standarda, te programa obrazovanja i obuke za kvalifikacije svih nivoa NQFS-a.

Obrazovni standardi uključuju Standarde postignuća i opšte međupredmetne kompetencije, koji opisuju ciljeve i ishode opšteg preduniverzitetskog obrazovanja, kao i ključne kompetencije zasnovane na Evropskom okviru ključnih kompetencija za celoživotno učenje.

Standardi u visokom obrazovanju uključuju Standarde za akreditaciju visokoškolskih ustanova i standarde za akreditaciju studijskih programa.¹⁶ Prvi standard se pridržava Dablinskih deskriptora za dati nivo studija. Drugi, koji se odnosi na studijske programe, opisuje opšte i predmetno-specifične kompetencije diplomiranih studenata u smislu ishoda učenja. Ishodi učenja programa moraju biti u skladu sa relevantnim deskriptorima nivoa NQFS-a.

Standardi kvalifikacija uključuju izjave o ishodima učenja zasnovane na opisu dužnosti, zadataka i kompetencija potrebnih za određeni posao, zanimanje ili grupu zanimanja, npr. u standardima zanimanja ili opisima poslova, i obuhvataju znanja, veštine, sposobnosti i stavove na nivou ukupne kvalifikacije¹⁷.

Procena ishoda učenja za opšte i stručne kvalifikacije zasniva se na standardima postignuća za opšte obrazovne predmete i na standardima kvalifikacija.

Standardi kvalifikacija služe kao ključni temelji za razvoj programa neformalnog obrazovanja i obuke, kao i za implementaciju procesa za priznavanje prethodnog učenja. Prilikom kreiranja programa neformalnog obrazovanja, ishodi učenja izvedeni iz standarda kvalifikacija sistematski se organizuju u module koji su usklađeni sa kompetencijama ili zanimanjima definisanim u okviru tih standarda.

4.4 Aranžmani za obezbeđenje kvaliteta

¹⁶ [Standardi i postupak akreditacije visokoškolskih ustanova \(2019\)](#), [Standardi i postupak akreditacije studijskih programa \(2019, 2023\)](#)

¹⁷ [Referentni izveštaj EQF-a | Srbija | Europass](#)

Razvoj kvalifikacija podrazumeva razvoj standarda kvalifikacije. Standarde kvalifikacije razvija Agencija za kvalifikacije u skladu sa postupkom utvrđenim Zakonom o NQFS-u.¹⁸ i na osnovu Metodologije za razvoj standarda kvalifikacija¹⁹ Inicijativu za razvoj i usvajanje standarda za kvalifikaciju ili za ažuriranje postojećeg standarda kvalifikacije može podneti Sektorski savet za veštine, Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Nacionalni savet za obrazovanje, Nacionalni savet za visoko obrazovanje, Nacionalna služba za zapošljavanje, visokoškolska ustanova, državni organ ili drugo pravno lice (privredna kompanija, PROAEA, itd.). Standarde kvalifikacija potvrđuje savet NQFS-a, a usvaja ih Ministarstvo prosvete.

Standardi kvalifikacija su osnova za razvoj obrazovnih programa za kvalifikacije na svim nivoima obrazovanja²⁰. U preduniverzitetskom obrazovanju, programe definiše na nacionalnom nivou i razvija ih Zavod za unapređenje obrazovanja, u visokom obrazovanju visokoškolske ustanove, a u obrazovanju odraslih javno priznati organizatori aktivnosti obrazovanja odraslih (PROAEA)²¹.

Škole koje nude programe u preduniverzitetskom obrazovanju eksterno evaluira Institut za evaluaciju kvaliteta obrazovanja; u visokom obrazovanju, studijski programi podležu akreditaciji od strane Nacionalnog tela za akreditaciju i osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju; a u obrazovanju odraslih, pružaoce neformalnog obrazovanja akredituje Ministarstvo prosvete za osnovne i srednje škole, a Agencija za kvalifikacije ostale davaoce. Osnovne i srednje škole koje su priznate kao organizatori neformalnog obrazovanja odraslih (PROAEA) takođe mogu biti priznate za aktivnost RPL-a²².

5. INSTITUCIONALNI ARANŽMANI I UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA

5.1 Upravljanje i institucionalni aranžmani za NQF

Zakon o NQFS-u definiše tela i institucije odgovorne za razvoj i implementaciju NQFS-a: Ministarstvo obrazovanja, Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija, Agenciju za kvalifikacije, Savet NQFS-a i Sektorski saveti za veštine.

Ministarstvo obrazovanja je glavno upravno telo odgovorno za razvoj i implementaciju obrazovne politike. Ono usvaja standarde kvalifikacija, akreditira osnovne i srednje škole kao javno priznate organizatore aktivnosti obrazovanja odraslih (PROAEA), usvaja akte unutar pravnog okvira za NQFS i promoviše njegovu implementaciju.

Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija²³ obavlja administrativne i tehničke zadatke za Savet NQFS-a; priprema nacрте zakona i prati implementaciju pravnog okvira za NQFS; osmišljava razvojne projekte u području kvalifikacija, prati njihovo sprovođenje i uticaj (novih) kvalifikacija na zapošljavanje i celoživotno učenje; te funkcioniše kao Nacionalna koordinacijska tačka i zadužena je za povezivanje NQFS-a sa EQF-om.

Agencija za kvalifikacije je odgovorna za implementaciju i svakodnevno funkcionisanje NQF-a.²⁴ Ona je odgovorna za razmatranje inicijativa za uvođenje novih kvalifikacija ili modernizaciju postojećih; razvoj standarda kvalifikacija; pružanje stručne, administrativne i tehničke podrške sektorskim

¹⁸ Poglavlje IV Obezbeđenje kvaliteta u implementaciji NQF-a [Zakon \(pravno-informacije-sistem.rs\)](http://zakon.pravno-informacije-sistem.rs)

¹⁹ [Pravilnik-metodologije-za-razvijanje-kvalifikacija-standardi.docx](http://pravilnik-metodologije-za-razvijanje-kvalifikacija-standardi.docx) (live.com) [Pravilnik o metodologiji razvoja standardna kvalifikacija](http://pravilnik-metodologije-za-razvijanje-kvalifikacija-standardi.docx)

²⁰ Član 25. Zakona o nacionalnoj kvalifikacionoj strukturi (NQFS) [wZakon \(pravno-informacije-sistem.rs\)](http://zakon.pravno-informacije-sistem.rs)

²¹ [Referentni izveštaj o uskladenosti EQF-a | Srbija | Europass](http://referentni-izveštaj-o-uskladenosti-eqf-a-srbija-europass)

²² Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Srbije [Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije: 27/2018-3.6/2020-3, 129/2021-15 \(dr. zakon\), 76/2023-19 \(pravno-informacije-sistem.rs\)](http://zakon.pravno-informacije-sistem.rs)

²³ Vlada je u novembru 2022. godine osnovala Kancelariju za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija, preuzimajući nadležnosti nad dualnim obrazovanjem i NQFS-om od Ministarstva obrazovanja: [Dualno obrazovanje– Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija \(dualnok.gov.rs\)](http://dualnok.gov.rs)

²⁴ [NOKS: Početna \(azk.gov.rs\)](http://noks.gov.rs)

savetima za veštine; registraciju kvalifikacija i održavanje Registra NQFS-a; klasifikaciju i kodiranje kvalifikacija prema CLASSNQFS sistemu; akreditaciju i eksternu evaluaciju davaoca neformalnog obrazovanja odraslih; priznavanje stranih kvalifikacija, uključujući stručno priznavanje visokoškolskih kvalifikacija i validaciju stranih obrazovnih programa; evaluaciju javnih dokumenata stečenih u verskim obrazovnim ustanovama; praćenje aktivnosti karijernog vođenja i savetovanja i implementaciju standarda usluga karijernog vođenja i savetovanja; pripremu razvojnih projekata, analiza i istraživanja od značaja za razvoj kvalifikacija i predlaganje mera osiguranja kvaliteta u celom obrazovnom sistemu.

Savet za NQFS je savetodavno telo koje imenuje Vlada Republike Srbije, a čiji glavni zadaci uključuju: davanje preporuka o procesu planiranja i razvoja ljudskih resursa u skladu sa javnim politikama u oblasti celoživotnog učenja, zapošljavanja, karijernog vođenja i savetovanja, i o poboljšanju veza između obrazovanja i potreba tržišta rada; validaciju standarda kvalifikacija za sve nivoe NQFS-a i davanje preporuka za ukidanje obrazovnih programa koji ih ne ispunjavaju; davanje predloga za osnivanje Sektorskih saveta za veštine, praćenje i davanje preporuka za poboljšanje njihovog rada; davanje mišljenja o politici upisa u srednje škole i u visokoškolske ustanove.

5.2 Uloge i funkcije aktera i zainteresovanih strana

Sektorski saveti za veštine (SSC) su stručna i savetodavna tela koja osniva Vlada na predlog Saveta NQFS-a na osnovu principa socijalnog partnerstva²⁵. Njihova glavna uloga je da definišu potrebe za kvalifikacijama unutar određenog sektora tržišta rada u Srbiji.

SSC-ovi analiziraju postojeće kvalifikacije unutar određenog sektora, identifikuju one koje je potrebno modernizovati i koje više ne zadovoljavaju potrebe sektora; razvijaju predloge za standarde kvalifikacija unutar sektora; prenose očekivane ishode znanja i veština unutar sektora; promovišu dijalog i direktnu saradnju između sveta rada i obrazovanja; promovišu mogućnosti za obrazovanje, obuku i zapošljavanje te identifikuju mogućnosti za obuku odraslih unutar sektora; ispituju implikacije NQF-a na kvalifikacije unutar sektora; analiziraju povezanost kvalifikacija sa relevantnim zanimanjima u sektoru i ispituju potrebu za ažuriranjem standarda kvalifikacija nakon pet godina primene.

²⁵Ukupno je do kraja 2021. godine osnovano 12 sektorskih saveta za veštine. <http://noks.mpn.gov.rs/en/decisions-on-the-establishment-of-sector-skills-councils/uspostavljanje-od-sektor-veštine-saveta/>

6. PRIZNAVANJE I VALIDACIJA PRETHODNOG UČENJA

6.1 Prepoznavanje i validiranje neformalnog i informalnog učenja i obrazovne putanje

Validacija neformalnog i informalnog učenja (VNFIL) uvedena je za stručne kvalifikacije na nivoima 2, 3 i 5 NQFS-a. Termin „priznavanje prethodnog učenja“ (RPL) usvojen je kao ekvivalent VNFIL-u. Zakon o NQFS-u definiše RPL kao aktivnost obrazovanja odraslih koju mogu sprovoditi samo osnovne i srednje škole koje imaju status javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih (PROAEA). Procena ishoda učenja i kompetencija unutar RPL procesa zasniva se na standardima kvalifikacija.

Pravni okvir za RPL uključuje Zakon o nacionalnom sistemu kvalifikacija (NQFS) i Zakon o obrazovanju odraslih. Utvrđeni su standardi kvaliteta i operativni detalji za postupak RPL-a. Komisiju za ocenjivanje formira škola i uključuje dva ocenjivača iz škole i jednog ocenjivača iz poslovnog sektora. Kandidat može priznati ishode učenja i kompetencije za kvalifikaciju u celini ili njen deo, barem na nivou jednog zanimanja, potvrđene javnim dokumentom u obrazovanju odraslih. Škola takođe može izdati sertifikat za ishode učenja/kompetencije potvrđene tokom ocenjivanja.

Sistem VNFIL u Srbiji je u početnoj fazi. Do sada je sedam srednjih stručnih škola akreditovano za aktivnost RPL-a za 12 kvalifikacija.

6.2 Kreditni sistemi

ECTS bodovi se koriste samo u visokom obrazovanju. U strukovnom obrazovanju i obrazovanju odraslih, obim kvalifikacija i obrazovnih programa izražava se u godinama i satima.

6.3 Promovisanje celoživotnog učenja

Zakon o NQF-u utvrđuje puteve napredovanja između nivoa kvalifikacija u smislu minimalnih zahteva za sticanje kvalifikacija. Stručne kvalifikacije mogu se steći ili završetkom formalnog obrazovnog programa, ili kroz neformalno obrazovanje odraslih, ili priznavanjem prethodnog učenja.

7. IMPLEMENTACIJA I UTICAJ NOK-a

7.1. Faza implementacije

NQFS je ušao u operativnoj fazi.

Uspostavljena su koordinaciona i implementaciona tela koja trenutno funkcionišu. Takođe su osnovani i operativni Savet za NQF, Agencija za kvalifikacije i Sektorski saveti za veštine i nalaze se u punom radu.

Razvijena je metodologija za razvoj standarda kvalifikacija i do kraja 2024. godine razvijeno je i objavljeno 138 standarda kvalifikacija u registru NQFS-a. Dalji napredak je postignut u razvoju sistema registrovanog stalnog obrazovanja (RPL): usvojena je i pilotirana procedura RPL-a, započeta je akreditacija škola kao davaoca RPL-a, a prvi kandidati dobijaju sertifikate.

Važna prekretnica bila je referenciranje NQFS-a sa EQF-om u februaru 2020. godine.

NQFS kontinuisano jača svoju ulogu u poboljšanju transparentnosti i uporedivosti kvalifikacija na nacionalnom i međunarodnom nivou. Nivoi NQF-a i EQF-a navedeni su u javnim dokumentima - sertifikatima, diplomama - za kvalifikacije na preduniverzitetskom nivou obrazovanja, uključujući kvalifikacije stečene u obrazovanju odraslih.

Registar NQFS-a uključuje informacije o nivoima NQF-a/EQF-a i o ishodima učenja za stručne kvalifikacije zasnovane na standardima kvalifikacija.

7.2 Označavanje nivoa RQF/NQF

Nivoi NQFS-a i EQF-a navedeni su u javnim dokumentima kao što su sertifikati i diplome za kvalifikacije na preduniverzitetskom nivou obrazovanja, uključujući kvalifikacije stečene u obrazovanju odraslih. Registar NQFS-a uključuje informacije o nivou NQF-a/EQF-a za sve vrste kvalifikacija uključenih u NQFS.

7.3 Diseminacija NQF-a

Razvijene su metodologije, uputstva i priručnici za olakšavanje implementacije NQFS-a. Cilj ovih dokumenata je podrška zainteresovanim stranama u podnošenju inicijativa za razvoj i usvajanje standarda kvalifikacija i primenu liste kvalifikacija Republike Srbije; u procesu akreditacije za sticanje statusa PROAE za neformalno obrazovanje odraslih, RPL i usluge karijernog vođenja i savetovanja; u razvoju programa obuke zasnovanih na standardima kvalifikacija i u pripremi instrumenata za procenu kompetencija.

Sredinom 2024. godine započela je implementacija projekta IPA2020 pod nazivom Povećana ponuda i diverzifikacija akreditovanih neformalnih kurseva obuke i davaoca usluga obuke za odrasle. On uključuje komponentu posvećenu promociji vidljivosti NQFS-a i celoživotnog učenja. Kao deo ove inicijative, trenutno se razvija plan promocije NQFS-a.

Inovativno promovisanje NQFS-a je video tutorijal, postavljen na web stranicama Agencije za kvalifikacije, koji objašnjava kako programeri mogu podneti predloge za razvoj i usvajanje standarda kvalifikacija.

Kroz projekat Erasmus EQF IBA 2021, krajem 2023. godine izrađeni su letak Registra NQFS-a i brošura o referenciranju NQFS-a, na srpskom i engleskom jeziku²⁶.

²⁶ [Referenciranje – brošura](#), [Referenciranje – brošura](#), [Registar NOKS](#), [Registar NQFS-a](#)

7.4 Baze podataka i registri kvalifikacija

Registar NQFS-a je uspostavljen 2021. godine i dostupan je putem NQFS portala.²⁷ Registar vodi Agencija za kvalifikacije. Sastoji se od tri podregistra:

- Podregistar nacionalnih kvalifikacija.
- Podregistar standarda kvalifikacija.
- Podregistar PROAEA sa spiskom poslodavaca sa kojima PROAEA obavlja praktičan rad.

Opšte i stručne kvalifikacije unose se u podregistar nacionalnih kvalifikacija na osnovu usvajanja standarda kvalifikacija koji se koriste za kvalifikacije na nivoima NQFS-a od 1 do 5, dok se kvalifikacije visokog obrazovanja zasnivaju na akreditaciji relevantnih programa visokog obrazovanja na nivoima NQF-a od 6.1 do 8. Do proleća 2025. godine u upotrebi je bilo 1.528 kvalifikacija svih vrsta u registru²⁸.

Kvalifikacije unesene u podregistar nacionalnih kvalifikacija klasifikovane su prema vrsti, nivou NQFS/EQF i nacionalnoj klasifikaciji kvalifikacija CLASSNQFS zasnovanoj na ISCED-F. Samo kvalifikacije zasnovane na standardima kvalifikacija uključuju opise ishoda učenja.

Registar NQFS-a je integrisan u Jedinstveni informacioni sistem obrazovanja. Srbija je takođe povezala Registar NQFS-a sa online platformom Europass. Ovom integracijom je pokrenut unos podataka o kvalifikacijama u Registar NQFS-a i na srpskom i na engleskom jeziku.

7.5 Upotreba NQF-a u priznavanju stranih kvalifikacija

Zakon o NQFS-u pravi razliku između priznavanja stranih školskih dokumenata i profesionalnog priznavanja stranih visokoškolskih dokumenata.

Postupak priznavanja sprovodi ENIC/NARIC centar, koji se nalazi u okviru Agencije za kvalifikacije.²⁹ Akademsko priznavanje sprovode visokoškolske ustanove. Inostrane kvalifikacije koje dobiju priznavanje smatraju se ekvivalentnim odgovarajućem javnom dokumentu stečenom u Srbiji. Odluka o priznavanju mora da sadrži nivo Nacionalnog okvira kvalifikacija Srbije (NOKS) kojem priznata kvalifikacija odgovara.

Iako je NQFS pojednostavio priznavanje stranih obrazovnih sertifikata, i dalje postoji izazov u priznavanju srpskih kvalifikacija na nivou 5 NQFS-a koje pripadaju visokom obrazovanju, jer Srbija još nije integrisala programe kratkog ciklusa na ovom nivou u svoj kvalifikacioni sistem.

²⁷ [NOKS: Pretraga nacionalnih kvalifikacija \(azk.gov.rs\)](https://azk.gov.rs/)

²⁸ Registar NQFS-a integriše podatke iz baze podataka o kvalifikacijama kojom je upravljalo Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja pre osnivanja Agencije za kvalifikacije.

²⁹ [Centar ENIC/NARIC-Agencija za kvalifikacije \(azk.gov.rs\)](https://azk.gov.rs/)

7.6 Karijerno vođenje i savetovanje

Usluge karijernog vođenja i savetovanja regulirane su zakonom NQFS. Treba ih pružati u skladu sa Standardima za usluge karijernog vođenja i savetovanja (CGS standardi)³⁰ od strane Nacionalne agencije za zapošljavanje i PROAEA, visokoškolskih ustanova, kancelarija za mlade, organizacija civilnog društva, agencija za zapošljavanje, kao i osnovnih i srednjih škola.

CGS standardi utvrđuju posebne uslove za sticanje PROAEA statusa za usluge karijernog vođenja i savetovanja, uključujući i deo RPL aktivnosti. Oni uključuju standarde za razvoj veština upravljanja karijerom, kompetencije praktičara karijernog vođenja, organizaciju usluga karijernog vođenja i programa.

Davaoci aktivnosti karijernog vođenja i savetovanja su praktičari za karijeru koji rade sa pojedincima ili grupama različitih uzrasta, pomažući im u upravljanju procesima učenja, rada, promena karijere i drugih aspekata ličnog razvoja, a koji poseduju kompetencije utvrđene zakonom o NQFS-u.

7.7 Svest o NQF-u i njegova upotreba

Nacionalna služba za zapošljavanje, Centralni registar obaveznog socijalnog osiguranja i Zavod za statistiku Republike Srbije koriste podatke o kvalifikacijama i od njih se očekuje da povežu svoje baze podataka sa registrom NQFS-a.

Povezivanje registra kvalifikacija Srbije sa platformom Europass takođe je imalo efekat na promovisanje NQFS-a i EQF-a, uključujući podsticanje njihove upotrebe od strane socijalnih partnera.

Osnivanje Kancelarije za dualno obrazovanje i NQF-a takođe je olakšalo bolju komunikaciju i promociju, jer se preduzimaju koraci za poboljšanje vidljivosti i razumevanja NQF-a unutar sektora obrazovanja i rada.

Kao što je gore navedeno o njihovoj ulozi u savetovanju tražioca posla, stručnjaci za karijerno usmeravanje imaju dobru svest o NQFS-u. Nacionalna služba za zapošljavanje naglasila je važnost NQFS-a/EQF-a prilikom pomaganja tražiocima posla u identifikovanju kvalifikacija koje su usklađene sa specifičnim ulogama na tržištu rada. Sa druge strane, svest je uglavnom niska među samim tražiocima posla, osim ukoliko nisu učestvovali u specifičnim programima stručnog obrazovanja ili prekvalifikacije.

Poslodavci koji primenjuju dualni obrazovni sistem ili industrije sa specifičnim zahtevima za kvalifikacije, kao i međunarodne kompanije, bolje su upoznati sa NQFS/EQF. Svest je i dalje niža među malim i srednjim preduzećima.

Među sindikatima, svest o NQFS-u i njegovoj vrednosti za njihove radnike u procesu obuke i prekvalifikacije ostaje prilično niska, uprkos ulozi sindikalnih predstavnika u Savetima za sektorske veštine i Savetu za NQFS.

7.8 Praćenje i evaluacija NQF-a

Nije sprovedena sistematska evaluacija upotrebe ili uticaja NQF-a. Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija odgovoran je za praćenje i evaluaciju NQF-a.

Metodologija za praćenje uticaja NQFS-a trenutno je u razvoju i biće implementirana kao deo projekta Erasmus EQF IBA 2024.

³⁰Pravilnik o standardima usluga karijernog vođenja i savetovanja (Službeni glasnik RS, br. 43 od 19. juna 2019.) [Standardi-od-karijera-smjernice-savetovanje_eng.pdf \(mpn.gov.rs\)](#), [Pravilnik o standardima usluga karijernog vođenja i savetovanja: 43/2019-11 \(pravno-informacije-sistem.rs\)](#)

7.9 Uticaj NQF-a

Davaoci obrazovanja podnose inicijative za uvođenje novih kvalifikacija ili ažuriranje postojećih. Na osnovu standarda kvalifikacija, oni razvijaju nastavne planove i programe, programe učenja, programe obuke i instrumente za procenu, te sprovode procese za priznavanje prethodnog učenja. U skladu sa standardima za karijerno vođenje i savetovanje, oni sprovode programe i usluge za podršku karijernom vođenju i savetovanju.

Davaoci obrazovanja i obuke, posebno oni koji se bave stručnim obrazovanjem i obukom, dualnim stručnim obrazovanjem i obrazovanjem odraslih, stoga imaju visok nivo svesti o NQFS-u/EQF-u. Često učestvuju u radionicama, sesijama obuke i drugim aktivnostima izgradnje kapaciteta organizovanim za podršku tekućem procesu implementacije NQFS-a.

Implementacija NQFS-a značajno je uticala na sistem osiguranja kvaliteta kvalifikacija, jer se kvalifikacije sada uvode u sistem sledeći standardizovane procedure. Ovaj proces uključuje analizu potrebe za specifičnim kvalifikacijama i podstiče socijalni dijalog o ovoj temi kroz sastanke sektorskih saveta za veštine, koja su tela zasnovana na socijalnom partnerstvu. Pored toga, razvoj standarda kvalifikacija omogućio je unapređenje sistema za obezbeđenje kvaliteta unutar programa neformalnog obrazovanja i priznavanje prethodnih procesa učenja, koji su fundamentalno zasnovani na ovim standardima kvalifikacija.

Tela za osiguranje kvaliteta stoga imaju detaljno razumevanje NQFS-a/EQF-a i duboko su uključena u praćenje usklađenosti programa i institucija sa standardima NQFS-a.

Iz sličnih razloga navedenih u gornjem paragrafu, tj. većeg kontakta NQF-a sa stručnim obrazovanjem nego sa visokim obrazovanjem do sada, svest o NQFS-u/EQF-u među učenicima stručnog obrazovanja, u dualnim stručnim programima i u obrazovanju odraslih, raste, zbog integracije NQFS-a u nastavne planove i programe i usluge karijernog usmeravanja.

Takođe, nivoi NQFS-a/EQF-a do nivoa 5 su jasno naznačeni na sertifikatima i diplomama, čime se pojačava veza između kvalifikacija i njihova usklađenost sa evropskim standardima. Svest među učenicima opšteg obrazovanja i studentima visokog obrazovanja ostaje niža. Međutim, očekuje se da će se ovaj jaz uskoro zatvoriti, vođen tekućim inicijativama koje imaju za cilj uključivanje NQFS-a u visoko obrazovanje.

8. POZIVANJE NA EOK

8.1 Pozivanje na EOK

Srbija je uskladila svoj NQF (Nacionalni okvir kvalifikacija) na EQF u februaru 2020. godine i samosertifikovala se u istom izveštaju u odnosu na Kvalifikacioni okvir Evropskog prostora visokog obrazovanja, u okviru Bolonjskog procesa. [Zajednički izveštaj](#) dostupan je na Europass portalu.

8.2 Međunarodna saradnja

Kao zemlja kandidat za EU, Srbija prima finansijsku pomoć za podršku reformama obrazovanja i tržišta rada u okviru Instrumenta EU za pretpripru pomoć (IPA).³¹ Član je regionalnih ERISSE projekata³² i Savetodavne grupe za EQF. Nacionalni entitet za akreditaciju i osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju (NEAQA) je pridruženi član ENQA-e³³.

³¹ [IPA III programski okvir \(europa.eu\)](#)

³² [Home-Sekretarijat ERI SEE](#)

³³ [NEAQA-Nacionalni entitet za akreditaciju i osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju • ENQA](#)

Ministarstvo obrazovanja, Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija i Agencija za kvalifikacije primaju podršku od Erasmus+ projekata za podršku ažuriranju standarda kvalifikacija i poboljšanje transparentnosti i poređenju nacionalnih kvalifikacija na nacionalnom i međunarodnom nivou, uključujući unos podataka o kvalifikacijama i PROAEA u registar NQFS-a i povezivanje registra sa Europass platformom³⁴.

Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija prima podršku od Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) za unapređenje sistema dualnog obrazovanja i podršku implementaciji NQFS-a63. Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ) podržava odabrane srednje stručne škole u proširenju njihove ponude na obrazovanje odraslih i aktivnosti RPL-a³⁵.

9. REFLEKSIJE I PLANOVI

Ključni faktor koji doprinosi implementaciji NQFS-a je politička podrška, posebno visoki prioritet NQFS-a u svim strateškim vladinim dokumentima. I Strategija obrazovanja 2030 i Nacionalna strategija zapošljavanja 2021-2026 daju prioritet razvoju kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada kroz razvoj standarda kvalifikacija i programa zasnovanih na njima.

Jedan od ključnih izazova je uključivanje neformalnih kvalifikacija stečenih van formalnog sistema obrazovanja i obuke, kojem nedostaju jasni mehanizmi priznavanja. Slično tome, procedure za uključivanje regulisanih kvalifikacija koje regulišu različita ministarstva van formalnog sistema obrazovanja još uvek nisu u potpunosti pojednostavljene. Potencijalno uključivanje delimičnih kvalifikacija, poput onih vezanih za određena zanimanja, predstavlja još jedan izazov, posebno u usklađivanju istih sa NQF-om.

U visokom obrazovanju, uvođenje standarda kvalifikacija i dalje predstavlja značajnu prepreku, kako u pogledu proceduralnih složenosti, tako i u pogledu potrebe da se uskladi autonomija i nadležnost institucija.

Veliki broj kvalifikacija u srednjem i visokom obrazovanju takođe izaziva zabrinutost u vezi sa njihovom relevantnošću za potrebe tržišta rada. Poseban izazov predstavlja uključivanje institucija i tela iz NQF sistema u proces akreditacije studijskih programa, što zahteva promene propisa o visokom obrazovanju i standarda akreditacije.

Konačno, sastav i broj sektorskih komisija, koje su ključne za razvoj i ažuriranje kvalifikacija, potrebno je preispitati kako bi se osiguralo da one efikasno predstavljaju sektore kojima služe.

Iz gore navedenih izazova proizilazi da prioriteti uključuju bližu integraciju sektora visokog obrazovanja u NQFS (Nacionalni okvir kvalifikacija), te razvoj mikro akreditacija i delimičnih kvalifikacija i njihovo uključivanje u NQF (Nacionalni okvir kvalifikacija).

U visokom obrazovanju, neophodno je razviti metodologiju za izradu standarda kvalifikacija i uvođenje standarda kvalifikacija u visoko obrazovanje, kako bi se obezbedila doslednost, transparentnost i usklađenost sa zahtevima tržišta rada. Cilj je unapređenje priznavanja kvalifikacija i olakšavanje mobilnosti studenata, kako u Srbiji, tako i širom Evrope.

Pored toga, potrebno je unaprediti propusnost korišćenjem Nacionalnog okvira kvalifikacija (NOKS), sa fokusom na nivo 5 NOKS-a. To podrazumeva uvođenje fleksibilnih puteva između srednjeg i visokog obrazovanja, kako bi se omogućilo lakše prelazno kretanje između različitih tipova obrazovanja i kvalifikacija.

³⁴ERASMUS EQF IBA projekat „Povezivanje NQFS registra sa Europass online platformom noks.dualnok.gov.rs ,ERASMUSAGENDA-IBA projekat „Implementacija revidiranih prioriteta Evropske agende za obrazovanje odraslih“<http://noks.mpn.gov.rs/en/implementation-od-ažurirano-prioriteti-za-the-evropski-odrasla-osoba-obrazovanje-dnevni-red/> 63 SDC projekat „Podrška reformi dualnog sistema stručnog obrazovanja i obrazovanja (VET) i NQFS-a u okviru celoživotnog učenja u Srbiji“http://noks.mpn.gov.rs/sr_lat/support-do-dvostruki-veterinar-i-nqfs-sistem-reforma-u-the-okvir-od-doživotni-učenje-u-srbija/

³⁵ GIZ DECIDE projekat „Dijalog o stvaranju radnih mesta, inicijativi i dualnom obrazovanju“[Stručno obrazovanje i osposobljavanje za bolju zapošljivost mladih u Srbiji-giz.de](http://www.stručno-obrazovanje-i-osposobljavanje-za-bolju-zapošljivost-mladih-u-srbiji-giz.de)

Mikrokvalifikacije će omogućiti priznavanje manjih jedinica učenja, čime se polaznicima daje mogućnost da steknu specifične veštine i kompetencije koje odgovaraju neposrednim potrebama tržišta rada ili ciljevima ličnog razvoja karijere. Delimične kvalifikacije će podržati pojedince u ostvarivanju priznavanja određenih veština bez završavanja pune kvalifikacije, obezbeđujući fleksibilnost za odrasle polaznike i one koji su uključeni u kontinuisani profesionalni razvoj.

SKRAĆENICE

BIO4	Oblasti povezane sa bioinformatikom i veštačkom inteligencijom
CGS	Usluge karijernog vođenja i savetovanja
CLASSNQFS	Nacionalni okvir kvalifikacija
CSOs	Organizacije civilnog društva
ECTS	Evropski sistem prenosa i akumulacije bodova
ENIC/NARIC	Evropska mreža informacionih centara/Nacionalni informacioni centri za akademsko priznavanje
ENQA	Evropsko udruženje za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju
ERISEE	Inicijativa za reformu obrazovanja u jugoistočnoj Evropi
EQAVET	Evropsko osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i obuci
EQF	Evropski okvir kvalifikacija
ERP	Program ekonomskih reformi
ETF	Evropska fondacija za obuku
EU	Evropska unija
GIZ	Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju
HE	Visoko obrazovanje
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć
IVET	Početno stručno obrazovanje i osposobljavanje
ISCED-F	Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja, područja obrazovanja i obuke
NEAQA	Nacionalni entitet za akreditaciju i osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju
NEET	Mladi van zaposlenja, obrazovanja i obuke
NES	Nacionalne službe za zapošljavanje
NQF	Nacionalni okvir kvalifikacija
NQFS	Nacionalni okvir kvalifikacija Srbije
PROAEA	Javno priznati organizator aktivnosti obrazovanja odraslih
QF-EHEA	Okvir kvalifikacija za Evropski prostor visokog obrazovanja
PROAEA	Javno priznati organizatori aktivnosti obrazovanja odraslih

RPL	Priznavanje prethodnog učenja
RS	Republika Srbija
SDC	Švajcarska agencija za razvoj i saradnju
SSC	Saveti za sektorske veštine
VET	Stručno obrazovanje i osposobljavanje
VNFIL	Validacija neformalnog i informalnog učenja

REFERENCE

European Training Foundation (ETF), *Key policy developments in education, training and employment - Serbia 2024*, Turin 2025. Available online at: [Key policy developments in education, training and employment - Serbia 2024 | ETF](#)

European Training Foundation (ETF), *Validation of non-formal and informal learning – Serbia 2023*, Turin 2024. Available online at: [Validation of non-formal and informal learning – Serbia | ETF](#)

European Commission, *Serbia National Implementation Plans for the 2020 Council Recommendation on VET and Osnabrück Declaration*, [Serbia NIP.pdf](#)

Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia (2020), *Report on referencing National Qualifications Framework of the Republic of Serbia to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and Self-certification to the Qualifications Framework of the European Higher Education Area*. Available online at: [EQF Referencing Report | Serbia | Europass](#)

Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, *Overview of laws and bylaws*. Available online at: <http://noks.mpn.gov.rs/en/laws-and-regulations/>

Ministry of Education, Science and Technological Development, *Standards of Career Guidance and Counselling Services*. Available online at: http://noks.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2017/07/Standards-of-career-guidance-counseling_eng.pdf

Ministry of Education, Science and Technological Development, *Strategy for the Development of Education by 2030*, 63/2021-4: Available online at: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>

Ministry of Finance, *Economic Reform Program (ERP) 2023-2025*. Available online at: <https://mfin.gov.rs/en/documents2-2/economic-reform-program-erp-2>

Ministry of Labour, employment, Veterans, and Social Affairs, *Employment Strategy of the Republic of Serbia, 2021-2026*. Available online at: https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2021/08/Strategija_zaposljavanja_u_Republici_Srbiji_2021-2026_engleski.pdf